

A B C D E F G H I J K L Ł M N O P R S T U V W X Y Z

Nr 374

1. Obiekt

PAWILON TOSKAŃSKI W ZESPOLE PAŁACOWYM BRANICKICH

34/4

2. Czas powstania

ok. poł. XVIII w.

3. Miejscowość

Białystok

4. Adres

Białystok, ul. Kilińskiego 1

nr hipoteczny .....

5. Przynależność administracyjna

województwo podlaskie

powiat miasto Białystok

gmina Białystok

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna do 1999 r.

województwo białostockie

8. Właściciel i jego adres

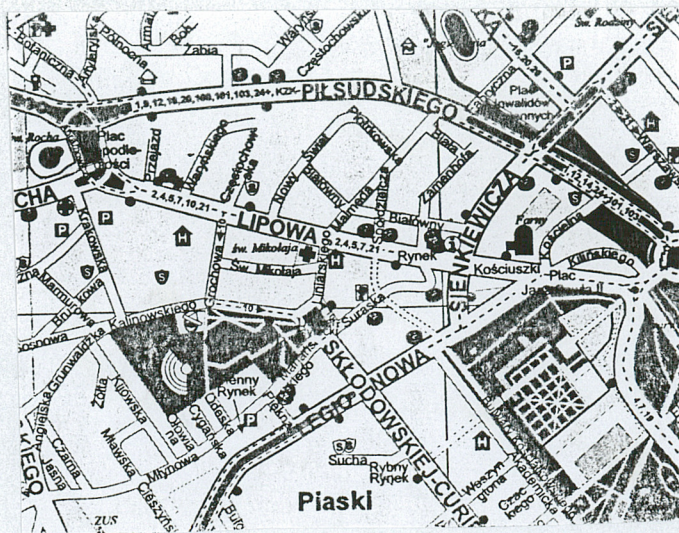
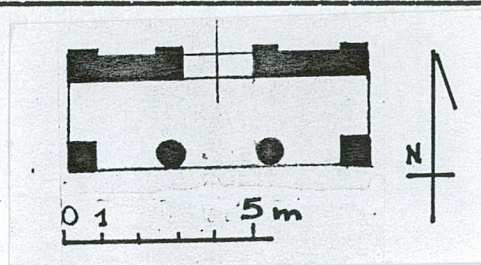
Zarząd Mienia Komunalnego,
Białystok, ul. Bema 89/1

9. Użytkownik i jego adres

nie użytkowany

10. Rejestr zabytków

nr 206 data 20.10.1966

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu

Autor projektu pawilonu tokańskiego (zwanego także salonem tokańskim, bądź salonem Minerwy) nieznany, był nim architekt z kręgu Jana Klemensa Branickiego. Istnienie pawilonu potwierdzone w 1831 r. na znanym obrazie przedstawiającym księcia Konstantego na tarasie białostockiego pałacu. Rozebrany zapewne z końcem XIX w. Odbudowany w latach 1957 – 59 przez Pracownię Konserwacji Zabytków w oparciu o zachowane i przekazy ikonograficzne i kartograficzne (plan Beckera).

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja: Pawilon usytuowany w północno – wschodnim narożniku parku dolnego, nad osuszonym fragmentem stawu pałacowego, w linii muru oddzielającego park pałacowy od Plant, na dawnej osi widokowej, łączącej pałac z kościołem parafialnym, równolegle do alei parkowej i przebiegającej opodal ul. Legionowej.

Materiał, konstrukcja, technika: murowany z cegły, na zaprawie cementowo - wapiennej, tynkowany, jednokondygnacyjny niepodpiwniczony, otwarty w kierunku pałacu. Strop nad pawilonem żelbetowy, z trzech stron wsparty na słupach (w narożach) i kolumnach, z czwartej (od północy) na ścianie podzielonej lizenami na płyciny, z których środkową zajmuje przeźrocze zamknięte kratą z prętów stalowych. Więźba dachowa krokwiowa, z jętkami, krokwie wsparte na murlatach. Podłoga wykonana z płytek chodnikowych, betonowych ułożonych na betonowej podsypce.

Rzut: na planie wydłużonego prostokąta, dłuższym bokiem ustawionego równolegle do północnej elewacji pałacowej.

Bryła: prostopadłościenna, zwarta, nakryta dachem pogażonym, jednospadowym, zasłoniętym attyką, pokrytym blachą ocynkowaną.

Elewacja główna południowo wschodnia: od strony pałacu, jednokondygnacyjna, trzyprzęsłowa, na niewielkim podeście, nieco wyniesionym ponad poziom gruntu, zamknięta profilowanym gzymsem, utrzymana w charakterze tokańskim. Naroża wsparte na kwadratowych filarach, partia środkowa na kolumnach. Wyżej belkowanie, nad nim pełna attyka, podstawę której obiega gzyms koronujący, tworzący nad środkowym przęsłem trójkątny fronton.

Elewacja północno – zachodnia: trójosiowa, podziały na osie wyznaczają lizeny wspierające belkowanie, jednokondygnacyjna, na cokole, symetryczna. Partię środkową zajmuje przeźrocze zamknięte kratą z prętów stalowych – analogiczną, jak w sąsiadującym ogrodzeniu, w pozostałych osiach duże płyciny wgłębne. Całość zamyka profilowany gzyms koronujący, na którym ustawiona pełna attyka.

Elewacje boczne: północno - wschodnia i południowo - zachodnia: jednokondygnacyjne, od południa zamknięte filarem, od północy ścianą, zamknięte gzymsem, nad którym attyka.

Wnętrze: jednoprzestrzenne, bez podziałów wewnętrznych, otwarte w kierunku południowo – wschodnim (widok na pałac), południowo – zachodnim oraz północno – wschodnim.

Wyposażenie: brak wyposażenia.

Instalacje: obecnie brak sprawnych instalacji. Założona w trakcie odbudowy w latach 1957 – 59 instalacja elektryczna oświetleniowa nie została odtworzona podczas ostatnich prac konserwatorskich.

<p>23. Kubatura</p> <p>-</p> <p>(pawilon z trzech stron otwarty)</p>	<p>24. Powierzchnia użytkowa</p> <p>ca 40 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>pawilon ogrodowy</p>	<p>17.. Użytkowanie obecne</p> <p>nie użytkowany</p>
<p>25. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Pawilon w obecnym kształcie został odbudowany w końcu lat pięćdziesiątych na podstawie zachowanych przekazów. Wykorzystano tu Inwentarz pośmiertny dóbr Jana Klemensa Branickiego z 1771/71, plan Beckera z 1799 r., zachowane przekazy ikonograficzne. Przy odbudowie wykorzystano dawne (wapno, cegłę) i współczesne materiały budowlane (cement, blachę, papę, itp.). Początkowo pawilon miał własne oświetlenie elektryczne w postaci ozdobnego, kutego lampionu, zdewastowanego i ostatecznie skradzionego w poł. lat 60 XX w. Obiekt stał się ofiarą nie do końca zrealizowanego programu rewaloryzacji parku – pozbawiony konkretnego sposobu użytkowania jest niszczone przez chuliganów i upływ czasu. Przeprowadzany w latach 2000/2001 remont ogrodzenia parku pałacowego w 2001 r. objął także pawilon. Prace konserwatorskie objęły wymianę zniszczonego pokrycia dachowego i części więźby, skucie części zniszczonych tynków oraz położenie nowych, malowanie wnętrza i elewacji. Dokumentacja w archiwum WO SOZ.</p>		<p>19.. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycia dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Stan obiektu po przeprowadzonych w 2001 r. pracach dobry. Naprawy wymaga jedynie posadzka z płytek betonowych oraz betonowy stopień.</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Najpilniejszym zadaniem jest znalezienie sposobu użytkowania pawilonu, nie kolidującego z jego otoczeniem. Należy dokończyć prace konserwatorskie poprzez naprawę posadzki oraz doprowadzenie instalacji elektrycznej. Ponadto konieczne jest wycięcie samosiewów (min. lipa, olcha), zasłaniających widok na pawilon od strony pałacu. W przyszłości należy napęłnić wodą staw pomiędzy pałacem a pawilonem, co przywróci jego pierwotną sytuację przestrzenną.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne

Należy pilnie znaleźć użytkownika, dla całości obiektu

25. Opracował

tekst	mgr Z. Cybulko
plany, rysunki	mgr Z. Cybulko
zdjęcia fotograf.	mgr Z. Cybulko, XI 2001
miejsce przechowywania negatywów	SOZ w

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

22. Bibliografia

Avenarius N. P., Istoričeskij očerk Belostokskogo Instituta Blagorodnych devic 1841-1891, Belostok, 1891, str. 36

Szyburska T., Pałac Branickich w Białymstoku – dokumentacja historyczno architektoniczna, m-pis PKZ, Warszawa, 1972 (w zbiorach WO SOZ w Białymstoku),

Ł. Oleksicki, I. Małofiejew, Białystok studium historyczno – urbanistyczne do miejscowego planu ogólnego zagospodarowania przestrzennego miasta, m-pis KZ, Białystok, 1978

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

27. Załączniki

wkładka nr 1 z dokumentacją fotograficzną